

הלכה כסדרה

קובץ הלכות לחייל לימי חג ומועד

שבועית

תשפ"ב

"קרבה שנת השבע" (דברים ט"ו, ט)

'שמיטה' מהי?

"וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת אֲרֶצְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: וְהִשְׁבִּיעַתָּ
תְּשֻׁמְטָנָהּ וְנִטְשָׁתָהּ וְאָכְלוּ אֲבִינֵי עַמְּךָ וְיִתְּרֶם תֹּאכַל חֵיט הַשָּׂדֶה

כִּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזֵיתֶךָ" (שמות כ"ג)

"שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרָמְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת
תְּבוּאָתָהּ: וּבִשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית שִׁבְתָּן שַׁבְתּוֹן יִהְיֶה לְאֶרֶץ שַׁבָּת לִיקוֹךְ
שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר: אֵת סְפִיחַ קִצְיֶיךָ לֹא תִקְצֹר
וְאֵת עֲנְבֵי נֵזְיֶיךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבְתּוֹן יִהְיֶה לְאֶרֶץ" (ויקרא כ"ה)

כשם שלאחר ששת ימי עבודה במהלך השבוע מצווים אנו לשבות ביום השביעי כך לאחר שש שנות עבודת הקרקע מצווים אנו לשבות ממלאכות בקרקע ולהשביתה במשך שנה תמימה. שנה זו נקראת 'שמיטה'.

רעיונות ערכיים וחברתיים רבים טמונים בקיום מצוות השמיטה, שכן לקראת שנה זו מצווים אנו להפקיר את הקרקעות החקלאיות כך שכל הרוצה נוטל פירות מהשדות. מצווה זו חלה רק בארץ ישראל ונמנית בקבוצת המצוות היחודיות המכונות 'המצוות התלויות בארץ'.

קיום מצוות השמיטה מבטא אמונה עמוקה בבורא עולם, שכן הפקרת שדה חקלאית במשך שנה שלימה ללא עיבוד וללא טיפול עמוק ומקצועי במשך תקופה כה ארוכה טומנת בחובה חשיפה לנוקים ולהפסדים כבדים. על החקלאים המקיימים את מצות השמיטה כהלכה נאמר בתהילים: "גיבורי כח עושי דברו", וכפירוש המדרש על פסוק זה: "בשומרי שביעית הכתוב מדבר".

שנת השמיטה תחל בראש השנה ה'תשפ"ב (7 בספטמבר 2021) עם כניסת החג, ותסתיים בכניסת ראש השנה ה'תשפ"ג (26 בספטמבר 2022) עם כניסת החג.

עבודות הקרקע בשמיטה

מצוות השמיטה

איסורי עבודת הקרקע בשמיטה חלים על כל קרקע בארץ ישראל שבבעלות ישראל, ואפילו אם העובד אינו יהודי. יתר על כן, אסור גם לסייע ולחזק, ואפילו בדיבור או ברכה, ביד ישראל העובר על איסורים אלה.

מצווה לשבות בשנה השביעית מעבודת האדמה, בכלל זה נאסרו מן התורה מלאכות זריעה, זמירה, קצירה ובצירה (ויש אומרים גם חרישה), ואילו חז"ל אסרו אף שאר מלאכות המשביחות את הקרקע לחקלאות, מכשירות לזריעה, או מסייעות לצמיחה (למעט אם מלאכות אלו נועדו לצורך מניעת נזק בלתי הפיך, או שההימנעות מהן תגרור נזק שתיקונו אחר השמיטה יהיה כרוך בהוצאה מרובה). אדם שביצע מלאכות האסורות בשמיטה שלא בכוונה לעבודה חקלאית, אינו עובר על איסור מלאכה כל שניכר לכל שאינו מתכוון לכך. על כן, הזורק גרעין בדרך אכילתו, או הגורר ספסל על האדמה, בלא שמתכוון לזרוע או לחרוש, אינו עובר על איסור שביעית, ויש המחמירים בכך לכתחילה.

יש להיערך לשתילת עצים ושאר צמחים בשנה הקודמת לשמיטה. עצי פרי חשופי שורש ניתן לנטוע עד ט"ו באב בשנה הסמוכה לשמיטה (עצים הבאים עם גוש אדמה, לעיתים ניתן לשתול עד מועד מאוחר יותר, ויש להיוועץ על כך עם רב היחידה). עצי סרק

ושיחי נוי מותר לנטוע עד ט"ו באלול. ניתן לזרוע גרעיני ירק בכדי שיעלו מעל פני הקרקע לפני ראש השנה (כל מין לפי טבעו, ועל כל פנים לא פחות משלשה ימים קודם ראש השנה). ירקות חשופי שורש ופרחי נוי מותר לשתול עד כו באלול.

מותר לעשות עבודות תשתית ובינוי, ריצוף, סלילה או כל שימוש שאינו אסור בשמיטה, ובתנאי שניכר לכל שאין עושים זאת לשם גינון, כגון שמתחמים את מקום העבודות ומשלטים שהמקום מיועד לבניה, או שכלי העבודה וחומרי הבנייה וכדומה מונחים בסמוך (במקום שאינו מיועד לגינון) וכן כשהאדמה אינה ראויה כלל לגינון. כמו כן, מותר לחפור ולהניח צינורות ותשתיות ואפילו צנרת השקיה, כשניכר שחופר למטרה זו. את העפר שנצבר יש לפזר במקום שאינו ראוי לזריעה.

הגינון בשמיטה

איסור מלאכה: עם תחילת שנת השמיטה אסור לחלוטין לזרוע, לנטוע ולשתול, להבריך ולהרכיב, ולעשות כל פעולה שמגמתה להגביר את הצמיחה של העץ (וראה לעיל, אלו מלאכות אסור לעשות כבר קודם שנת השמיטה).

דבר האבד: מלאכות האסורות מדרבנן, הותרו כאשר הן נועדו להמשיך את קיום הצומח הקיים כבר לפני שנת השמיטה, ופרטי הלכה זו מרובים, על כן יש להיוועץ ברב היחידה לגבי כל מלאכה ומלאכה.

השקיית הגינה: השקיה לצורך קיום הצמחים מותרת, ונחלקו הפוסקים האם במקום שהותר להשקות, יש להגביל את ההשקיה למינימום הנדרש, והמקל יש לו על מי שייסמוך.

שטיפת רצפה: אין מניעה לשטוף רצפה או רכב כשהמים נשפכים

לגינה, כל עוד אינו מתכוון להשקות (ויש מחמירים).

עידור, חפירה: אסור להשביח את הקרקע באמצעות עידור וחפירה וכדו', ואולם מותר לנקוט פעולות אלו בכדי למנוע נזק מהצמחייה (ראה לעיל בסעיף 'דבר האבד'). מותר להכין 'צלחות' סביב העצים לצורך השקיה.

סיקול: אסור לסקל אבנים בקרקע הראויה לזריעה. אולם כשאינו מתכוון לתיקון הקרקע לזריעה, רשאי ליטול את האבנים העליונות, שבאופן זה ניכר שאין כוונתו לעבודה חקלאית. במקום שאינו ראוי לזריעה (כגון מגרש חניה, כביש וכדומה) מותר לסקל את האבנים כדרכו.

ניכוש עשבייה: עקירת עשבים עם השורש אסורה בכל שטח הגינה. עם זאת, מותר לכסח מעל הארץ עשבים המדכאים את הצמחים, והמקל לעקרם כדרכו יש לו על מה שיסמוך. בדומה לזה מותר לכסח באמצעות חרמש עשבים למטרות בטיחות, כגון למניעת מקומות מסתור לנחשים, או לחיסול עשבייה מרובה העלולה לאפשר ליבוי שריפות, וכן יש לנהוג בעשבייה הפוגעת ביופיה של גינת נוי.

טיפול בעצים: מותר לגזום ענפים לצורך סילוק מכשול מצידו הדרכים, או לצורך סכך בחג הסוכות, באופן שיהיה ניכר שהגזיזים לא נועדו לצורך עידוד צימוח (כגון גיזום גס, עם השארת זיזים). בדומה לכך יש שהתירו לגזום גדר חיה (מלאה וצפופה) כדי לשמר את צורתה, אולם אם יש בה חללים שהגזיזים יגרום למילואם, אין להתיר. כמו כן, אם קיים חשש שנגיעות על חלק מהצמח תתפשט לשאר הצמח, מותר לגזום את הענפים הנגועים. במקרים אלה יש להיזהר שלא לקצוץ ענפים שיש עליהם חנטים (פירות בתחילת

גידולם), מפני הפסד פירות שביעית. מותר לגדור סביב עץ צעיר כדי להגן עליו, ואף מותר לתמוך עצים צעירים כשהדבר נחוץ לשומרם שלא ישברו או יתעקמו באופן בלתי הפיך. לכתחילה יש להקדים לתמוך את העצים קודם השמיטה.

כיסוח דשא במדשאה: אסור לכסח דשא שיש בו קרחות, מותר לכסחו רק אם ללא הכיסוח ייגרם לו נזק ארוך טווח. לעומת זאת דשא מלא, יש שהתירו לכסחו לצורך שמירת צורתו וגובהו. יש להקפיד לכסח קודם שיתחיל הדשא להצהיב.

קטיף פרחים: קטיף פרחים לנוי מותר בתנאי שגוזזים בגובה שונה מהמקובל באותו זן. קטיף שנועד ליצירת גל פריחה נוסף אסור.

עציצים ואדניות

דין שמיטה בעציצים: עציצים ואדניות (נקובים ושאינם נקובים) הנמצאים במקום פתוח, אפילו בגובה - דינם כמחוברים לקרקע, ומותר לבצע בהם רק את הפעולות הנדרשות למניעת התייבשות הצמחים או נזק מתמשך. לעומת זאת עציצים ואדניות שאינם נקובים הנמצאים בתוך מבנה, מותר לטפל בהם ללא הגבלה (ויש שהגבילו היתר זה לעציצים שנפחם אינו עולה על 330 ליטר), והמקל לזרוע או לשתול באופן זה יש לו על מה שיסמוך. ויש שכתבו, שדינים אלו נוהגים אף בעציץ נקוב הנמצא בתוך הבית, כיוון שרצפת הבית חוצצת בין הצמח לבין הקרקע (ויש שהקלו בכך דווקא בקומה שניה, או בבית העומד על עמודים).

עציץ חדש: יש להקפיד בעת רכישת עציץ חדש על הדברים הבאים:

א. רכישה - אסור לרכוש צמחים ממשתלה ללא השגחה, שמא

נשתלו בה בשמיטה שלא באופן המותר (ניתן לשתול בשמיטה אך ורק על גבי מצע מנותק בתוך חממה, כנ"ל).

ב. הובלה - טוב להחמיר לעטוף את העציץ בניילון בזמן ההובלה מהמשתלה על מנת שיהיה מוקף כל העת ומנותק מהקרקע.

העברת עציצים: עציץ המונח בבית, המנהג למעשה שלא להניחו מחוץ לבית, שהרי מגביר יניקתו וכאילו זורעו, אך מותר להעבירו לבית אחר, וטוב לעוטפו בניילון בעת המעבר. לעומת זאת מותר להעביר עציץ מהחצר לבית. עציץ התלוי בחצר, או שמונח שם על גבי צלחת, אסור להורידו אל הקרקע, לפי שמגביר את יניקתו.

גידולי השנה השביעית

על כל גידולי הקרקע (העומדים למאכל אדם או בהמה ואף העומדים לריח), אשר צמחו וגדלו בשנה השביעית חלה קדושת שביעית. יש לנהוג בתוצרת זו בקדושה ובוהירות יתרה (כפי שיתבאר להלן).

עקרונות

הפקר וביעור: חובה על הבעלים להפקיר את היבול בשדה לכל אדם מישראל. אולם, אם לא הפקיר, אע"פ שעבר איסור - למעשה אין לקחת משדהו ללא רשות (ונחלקו ראשונים ואחרונים אם הפירות נאסרו באכילה). בתום עונת פרי או ירק, כאשר אינו מצוי עוד בשדה, חובה לקיים "ביעור פירות שביעית", דהיינו להוציא מהבית את הנותר מאותו מין, ולהפקירו (ולאחר מכן רשאי לחזור ולזכות בו).

קדושת פירות שביעית: גידולים חקלאיים הגדלים בשנת השמיטה בקרקע בבעלות ישראל (בתחומי הארץ כפי גבולותיה

בימי בית ראשון) קדושים בקדושת שביעית, אסור להשחיתם, ואף אין לאוכלם או לעבדם בצורה שאינה מקובלת, וכפי שיפורט להלן, אך מותר לכתחילה להגישם בפני כלל חיילי צה"ל, יהודים ושאינם יהודים. יש אומרים שהאוכל פירות שביעית מקיים בכך מצווה מהתורה.

שלב הגידול הקובע להגדרת חלות קדושת השביעית על הפרי הינו בהתאם לסיווגו: בפירות האילן - מועד החניטה, בירקות - מועד הלקיטה, בדגן ובקטניות - שלישי גידול.

מסחר והוצאה לחו"ל: אסור לסחור בפירות שביעית, ואף בעת חלוקתם אסור לשוקלם ולמודדם כדרך מכירה. אסור להוציא פירות שביעית לחו"ל.

תרומות ומעשרות: פירות שביעית פטורים מהפרשת תרומות ומעשרות.

איסור ספיחין: אסרו חכמים לאכול גידולים חד-שנתיים שגדלו בשביעית בשדה ישראל (בתחומי הארץ כפי גבולותיה בימי בית שני), בין אם נזרעו באיסור ובין אם צמחו מעצמם. ואולם ירקות שהתחילו לצמוח בשנה השישית, ודגנים וקטניות שהגיעו לשליש גידולם קודם השמיטה, ונלקטו בשביעית, מותרים באכילה אך קדושים בקדושת שביעית (ויש שאסרו משום ספיחין גם ירקות שהתחילו לצמוח בשנה השישית, מלבד אם רוב גידולם היה בשישית). איסור ספיחין אינו נוהג ביבול 'היתר מכירה'.

מקורות האספקה האפשריים בשמיטה הינם:

- **איסום שישית:** תוצרת שנקטפה לפני שנת השביעית ואוחסנה במחסני קירור וכד'.
- **זריעת שישית:** תוצרת שהתחילה לצמוח לפני שנת

השמיטה, ונלקטה בשמיטה. בתוצרת זו יש קדושת שביעית, והיא משווקת על ידי "אוצר בית דין", כדלהלן

- **יבול חו"ל:** תוצרת שגדלה מחוץ לתחומי הארץ, ובכלל זה יבול הבא מהערבה הדרומית.
- **מצע מנותק בחממות:** תוצרת שגדלה בחממה על גבי מצע מנותק (דיני שמיטה חלים דווקא על יבול הגדל בקרקע ותחת כיפת השמיים).
- **אוצר בית דין:** תוצרת קדושה בקדושת שביעית שגדלה בפיקוח בית הדין באופן שאין בה איסור ספיחין, ומחולקת לציבור בתשלום הוצאות הגידול בלבד.
- **יבול נכרים:** תוצרת שגדלה בארץ ישראל בקרקע שבבעלות נכרי.
- **היתר מכירה:** קרקע בבעלות יהודית שנמכרה לגוי באמצעות הרבנות הראשית לישראל.

שימוש בפירות שביעית

הכנת מזון מפירות שביעית: אסור לבשל פירות שביעית שרגילים לאכלם חיים (כגון מלפפונים), וכן לאכול בלא בישול פירות שדרך לבשלם (כגון תפוחי אדמה). הרגילות נקבעת לפי מנהג רוב העולם, ואף לפי מנהגה של קבוצה או עדה מסוימת. פירות שדרך לבשלם, לטגנם, לאפותם או לקלותם, מותר לעבדם בכל אחת מדרכים אלו. כמו כן, מותר לכבוש מלפפונים ושאר ירקות שרגילים לכבשם. בנוסף, מותר להשתמש בפירות וירקות כתבלין, במידה ורגילים להשתמש בהם בדרך זו, ואם נותר בהם טעם אחר הבישול, יש לנהוג בהם קדושת שביעית. בדומה לכך, מותר להשתמש ביין של שביעית לתוספת טעם בתבשיל ובמיני מאפה.

לדעת רבים מהפוסקים מותר להכין מיצים מפירות הדר שרגילים להכין מהם מיץ, ויש המקלים אף בהכנת מיץ מכל הפירות והירקות שרגילים להכין מהם מיץ כגון מגזר או תפוחים, והמחמיר בכל זה תבוא עליו ברכה.

פרי שאם לא יעבור עיבוד חריג לאכילה, ייזרק – יש שהתירו לעבדו כך, כדי שלא ילך לאיבוד.

איסור הפסד פירות שביעית: אסור להשחית בידיים פירות שביעית, ובכלל זה אף אין להזין בעלי חיים בפירות שביעית הראויים למאכל אדם, או להכין תרופה או לכבס בפירות שביעית הראויים לאכילה.

מותר לקלף פירות וירקות שדרך לקלפם (תפוחי אדמה, גזר וכדומה) וישתדל שלא לקלף קליפות עבות במיוחד, וכן מותר לרסק פרי שדרכו בכך, ומותר להסיר חלקי פרי שאינם יפים (כשדרכם של רבים להימנע מאכילתם). יתר על כן, לדעת רבים מהפוסקים מותר לאכול חצי פרי אף שחציו השני לא יאכל.

לדעת רוב הפוסקים אין חובה לאכול פירות שביעית בשביל שלא יפסדו, על כן מותר להניח פירות שביעית במקום נקי (כך שירקבו מעצמם), אך אסור להשליכם לאשפה כיוון שנמאסים בכך.

יש לשים את שאריות המזון הקדוש בקדושת שביעית שנותרו במטבח בתוך שתי שקיות בנפרד משאר האשפה, או לחילופין יתנו כל מין ממניי המאכל שנותרו בשקית אשפה נפרדת. ניתן להקל להשליך שאריות מזון מעטות שנותרו בצלחת אל האשפה הרגילה, והוא הדין שמותר לשטוף סיר שנותר בו מעט תבשיל אחר שהוריקו ממנו את המאכל.

הנחיות מפורטות אודות מקורות הפרי והירק במטבחי צה"ל,

ושמירת קדושת שביעית במטבחים, יופצו מעת לעת בכל המטבחים וחדרי האוכל במהלך שנת השמיטה.

השביעית במעגל השנה

שבת

קידוש והבדלה: מותר לקדש ולהבדיל על יין הקדוש בקדושת שביעית, אך אין למלא את הכוס על גדותיה כדי שישפך יין לסימן ברכה, שהרי הוא מפסיד היין בכוונה.

כבוי נר ההבדלה: אסור לכבות את נר ההבדלה ביין שביעית, ואסור לתת מהיין על העיניים וכדומה.

הדס: הדס שגידלוהו לשם בשמים, ונקטף לשם כך, יש החוששים כי אף בו חלה קדושת שביעית.

סוכות

סכך: מותר לכרות ענפים לסכך כל שאין כוונה לתועלת הצמח.

אתרוג: אתרוג שחנט בשישית ונקטף בשביעית, וכן אתרוג שחנט בשביעית ונקטף בשמינית, נוהגים בהם קדושה.

בחג הסוכות תשפ"ב האתרוגים יהיו מקטיף השנה השישית ולא תחול עליהם קדושת שביעית. לעומת זאת בחג הסוכות תשפ"ג האתרוגים יהיו קדושים בקדושת שביעית, וישווקו על ידי "אוצר בית דין"

ג' המינים: לולב וערבה לא חלה עליהם קדושת שביעית, וכן הדס שגידלוהו לשם מצוות ארבעת המינים.

חנוכה

הדלקת נרות: אין להדליק נרות חנוכה בשמן של שביעית (ויש מתירים).

פורים

משלוח מנות: לדעת רבים אין לשלוח פירות הקדושים בקדושת שביעית במשלוח המנות שיוצא בו ידי חובת המצווה.

פסח

שריפת חמץ: מותר לשרוף מוצרי חמץ וחששותיו אף אם יש בהם קדושת שביעית.

שפיכת יין: אם היין של ארבעת הכוסות קדוש בקדושת שביעית, אין לשפוך ממנו באמירת 'דם ואש ותמרות עשן' ובקריאת עשר המכות.

הדחת הכוסות: בהדחה בין הכוסות, אין לשפוך לאיבוד שאריות יין הראוי לשתיה.

כרפס וחרוסת: בהכנת הקערה יש לשים לב לכל דיני פירות שביעית, ולא לשנות מדרך הכנתם ואכילתם.

שמיטת כספים ותקנת פרוזבול

שמיטת כספים

מצוות עשה מהתורה להשמיט כל חוב בשנת שביעית, והתובע חוב שעברה עליו שביעית עובר בלא תעשה. המצווה נוהגת גם בחוץ לארץ.

הימנעות מלהלוות: התורה צוותה אותנו שלא נמנע מלהלוות לאחרינו האביון על אף החשש להשמטת החוב, והקפידה התורה על מחשבה רעה זו וקראתו 'בליעל'. והמלווה לחבירו אף על פי כן, הבטיחו הקב"ה שכר מצווה זו גם בעולם הזה, שנאמר (דברים טו, י'): "נָתַתָּן תַּתֵּן לוֹ וְלֹא יֵרַע לְבַבְךָ בְּתִתֶּךָ לוֹ כִּי בְגִלְלֵי הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכֹל מַשְׁלַח יָדְךָ".

בימינו שאין היובל נוהג, מצות שמיטת כספים היא מדרבנן. השמיטה משמטת את החוב גם אם המלווה לא מסכים לוותר. **החובות הנשמטים:** החובות המצויים כיום שחל עליהם דיני שמיטת כספים הם: הלוואה בכסף או בשווה-כסף (כגון מוצרי מזון) או בשיק.

חוב שנוצר כתוצאה מפסיקת בית דין, אינו נשמט. וכן מעיקר הדין, חוב כספי לקופות צדקה וגמ"ח אינו נשמט.

מועד ההשמטה: שביעית משמטת רק בסופה, דהיינו עם שקיעת החמה של ראש השנה במוצאי שמיטה.

תאריך הפירעון: נשמטים רק חובות שזמן פירעונם כבר הגיע, ולא חובות שזמן פירעונם מראש השנה השמינית והלאה.

מועד פרעון מוקדם: אם הלווה לפני ראש חודש אלול, ולא קבע את מועד פרעון ההלוואה לאחר ראש השנה, וכן אם הלווה במהלך חודש אלול וקבע מועד פרעון לפני ראש השנה, אסור לתבוע אחרי ראש השנה.

פירעון חוב שמוט: המחזיר חוב שעברה עליו שביעית, רוח חכמים נוחה ממנו. לווה שבא לפרוע את חובו על אף שפטור מכך, יאמר לו המלווה: "משמט אני, וכבר נפטרת ממני". אם הלווה משיב "אף על פי כן", ונותן את הכסף כמתנה, מותר לקבל ממנו.

פרוזבול

תקנת פרוזבול: הפרוזבול הינו מסמך חתום בידי עדים, שבפניהם מוסר המלווה את חובותיו לטיפול בית הדין, וכך החוב אינו נשמט. **טעם התקנה:** כיון שראה הלל הזקן שנמנעו מלהלוות מחשש שהשמיטה תשמט את ההלוואה, ובכך עברו העשירים על איסור תורה והעניים לא מצאו הלוואות, עמד ותיקן את הפרוזבול.

הזקוקים לפרוזבול: כל מלווה הרוצה שהשביעית לא תשמט את חובותיו, עליו לעשות שטר פרוזבול קודם ראש השנה של השנה השמינית.

הלוואה אחר הפרוזבול: אם סודר הפרוזבול מוקדם ולאחר מכן התבקש להלוות, אסור להימנע, ויקבע את מועד הפרעון לאחר ראש השנה.

חסידות: יש שנהגו אחר תיקון הפרוזבול וקודם ראש השנה להלוות הלוואה כלשהי לחבר, ולקבוע את פרעונה קודם ראש השנה, ובכך לקיים מצות שמיטת כספים. אפשר גם לציין בעל פה בפני העדים, לפני חתימת הפרוזבול, חוב אחד שלא ייכלל בפרוזבול.

עדים: יש לערוך פרוזבול בפני שני עדים כשרים, שלא תהיה להם קירבת משפחה למלווה או ללווה ולא ביניהם.

ניתן לסדר פרוזבול על ידי שליח. וכן ניתן לסדר פרוזבול גם בלילה. **בעלות על קרקע:** כתיבת הפרוזבול מותנית בכך שללווה יש קרקע. אם אין ללווה קרקע נהגו שהמלווה מזכה קרקע כלשהי משלו לידי הלווה, ואף שלא בפניו.

מועד החתימה: מומלץ לסדר את הפרוזבול בימים האחרונים של שנת השמיטה, ולכל המאוחר ביום ראשון, כ"ט באלול תשפ"ב (25.9.22).

נוכר מאוחר: אם לפני ראש-השנה נזכר שלא כתב פרוזבול, ואין באפשרותו לכתוב פרוזבול כעת, בשעת דחק זו יוכל לסדר פרוזבול בעל פה, על ידי שיאמר לשני עדים את תוכן עניין הפרוזבול, ובתנאי שהוא והם מבינים את עיקרו ומהותו של הפרוזבול.

אבד הפרוזבול: מי שכתב פרוזבול כדין, ואבד ממנו, וכן מי שחתם על פרוזבול שלא בפני עדים, בכל זאת יכול לגבות חובו.

שטר פרוזבול

בפנינו העדים החתומים מטה,

בא _____ ואמר לנו:

"קנו ממני בקנין גמור ושלם, במנא דכשר למקני ביה. שאני מזכה על ידכם קרקע כל שהוא מן הקרקע שיש לי. לכל אחד מבעלי החובות שחייבים לי שאין להם קרקע לכתוב עליו פרוזבול".

"הוּו עלי סהדי שאני מוסר כל חוב שיש לי, בין בשטר ובין בעל פה, לבית דין של הרבנות הצבאית:

תא"ל הרב איל קרים
אל"מ הרב שרון צברי
סא"ל הרב שהם עורקבי

שאגבנו כל זמן שארצה".

ועל זה באנו על החתום במקום _____
ביום ____ באלול, שנת השמיטה, ה'תשפ"ב ליצירה,

והכל שריר בריר וקיים.

עד _____

עד _____

הנחיות למילוי השטר:

המלווה פונה לשני עדים (לכתחילה יהיו כאלה המבינים במהות הפרוזבול).

אחד העדים מכין מטפחת (או חפץ אחר שלו).

המלווה אוחד את המטפחת ואומר: **"קנו ממני בקנין גמור ושלם במנא דכשר למקני ביה שאני מזכה על ידכם קרקע כל שהוא לכל אחד מבעלי החובות שחייבים לי, שאין להם קרקע לכתוב עליו פרוזבול"**.

"הו עילי סהדי שאני מוסר כל חוב שיש לי בין בשטר ובין בעל פה, לביה"ד של הרבנות הצבאית, הרבנים תא"ל הרב איל קרים, אל"מ הרב שרון צברי, סא"ל הרב שהם עורקבי, שאגבנו כל זמן שארצה".

העדים יחתמו על השטר (שם מלא ולא קשקוש).

אין צורך לפרט את שמות האנשים החייבים לו.

לכתחילה יש לשמור את השטר, לפחות עד לראש השנה.

חברי המערכת: סא"ל הרב **שהם עורקבי** - רע"ן הלכה, רס"ן הרב **דב ברקוביץ** - רמ"ד הלכה, סרן הרב **דודי גרינפלד** - מפקד בית המדרש להלכה, רב"ט **רו צבי הרשפינוס**.
עיצוב וגרפיקה: יוגב ברדה עיצובים.